

Голас Радзімы

№ 27 (1187)

ЛІПЕНЬ 1971 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Піянерскае лета

НЯПРОШАНАЯ слязінка скацілася па шчацэ Ганьны Чаратун, пачуцці здзіўлення, захаплення, задавальнення змяняліся на твары Леона Берга, няспынна шчоўкаў фотаапарат у руках Івана Матушчака. Што ж магло так усхваляваць і зацікавіць нашых землякоў са Злучаных Штатаў Амерыкі ў звычайным піянерскім лагэры, дзе адпачывалі беларускія хлопчыкі і дзяўчынкі, якія думкі і ўспаміны апанавалі гэтых сівах, пражыўшых доўгае жыццё людзей? Мо', няяркай маланкай прамільгнула карціна іх галоднага бязрадаснага маленства, мо', сэрца сціснуў жал, што ўласныя дзеці былі пазбаўлены такіх выдатных магчымасцей для адпачынку? А можа, у клопатах і дабротах, якія Савецкая дзяржава праяўляе аб дзецях, госці ўбачылі яе трываласць, яе багацце, яе гуманізм.

Паездкі ў піянерскія лагэры нязменна пакідаюць добрае ўражанне ў нашых суачыннікаў, выклікаюць вялікую цікавасць і мноства шчырых, добразычлівых водгукаў.

Зараз у савецкіх школьнікаў каникулы. Малышы адпачываюць ужо цэлы месяц, нядаўна здалі апошнія экзамены старшакласнікі. Але ні днём, ні ўвечары вы не сустрэнеце на вуліцы дзяцей і падлеткаў, якіх б бадзьяліся без справы, падпіралі вуглы, хуліганілі. (Гэта акалічнасць здаецца нам звычайнай, а гасцей з-за мяжы прыводзіць у захапленне). Дзеці даўно раз'ехаліся па ўсёй рэспубліцы, дзе ў самых зручных, самых маляўнічых мясцінах — у сасновых барах, на берагах рэчак і азёраў для іх пабудаваны карпусы ў некалькі паверхаў, утульныя катэджы, а побач сталовая, клуб, спартыўныя пляцоўкі.

Колькі ўсяго лагэраў у рэспубліцы, пералічыць цяжка. Фінансуюцца яны ЦК камсамола Беларусі, міністэрствамі асветы і аховы здароўя, але найбольшая колькасць — 883 піянерскія і аздараўленчыя лагэры — рэспубліканскім Саветам праф-

саюзаў. Сярод гэтых 883 — лагэры агульнага тыпу, санаторныя, турысцка-спартыўныя, працы і адпачынку. За лета ў іх пабывае 260 тысяч дзяцей.

У лагэры санаторнага тыпу прыязджаюць дзеці, якім патрэбны не толькі адпачынак, але і лячэнне. Тут даўжэйшы тэрмін знаходжання — ад 30 да 45 дзён, спецыяльнае харчаванне, строгі рэжым, на кожныя 200 хворых — 2 урачы і 6 медыцынскіх сясцёр. Зараз у рэспубліцы працуе 17, а ў новай пяцігодцы будуць адкрыты яшчэ тры лагэры-санаторыі, у якіх штомесяц будуць адпачываць 360 дзяцей і якія будуць працаваць круглы год.

Турысцка-спартыўныя лагэры адкрыты для дзяцей, якія любяць спорт, далёкія і блізкія падарожжы, хочучь пазнаць свой край, яго мінулае і сучаснае. Яны жывуць звычайна ў палатачных гарадках, таму што доўга не затрымліваюцца на адным месцы.

У працоўных лагэрах адпачываюць старшакласнікі. І не толькі адпачываюць, але і працуюць. Чатыры гадзіны ў дзень яны праполваюць гародніну або маладыя пасадкі лесу, убіраюць сена або выконваюць якую-небудзь іншую нескладаную работу. За гэта яны атрымліваюць грошы, якія на 25 працэнтаў пакрываюць выдаткі на ўтрыманне тут дзяцей. Такім чынам, знаходжанне ў лагэры бацькам не каштуе ні капейкі.

Дарэчы аб аплаце. У лагэры дзеці прыязджаюць на ўсё гатовае. Яны атрымліваюць чатырохразовае харчаванне, медыцынскую дапамогу, карыстаюцца спартыўнымі прыладамі і інвентаром. Кошт такой пачуўкі на 24 дні ад 42 да 57 рублёў, а ў лагер санаторнага тыпу — 105 рублёў. Большая частка кошту пачуўкі (55 працэнтаў) пакрываецца за лік дзяржаўнага сацыяльнага страхавання, частка — за лік прафесіянальнага бюджэту прадпрыемства, і толькі нязначную частку грошай — ад 9 да 18 рублёў — уносяць бацькі. Дзесяць працэнтаў пачуўка выдаюцца зусім бясплатна.

Дзяржаўнае сацыяльнае страхаванне распаўсюджваецца і на калгаснікаў. І таму дзеці, якія адпачываюць у калгасных і міжкалгасных піянерскіх лагэрах, карыстаюцца ўсімі льготамі. Для іх бацькоў кошт пачуўка такі ж нізкі, як і для бацькоў гарадскіх дзяцей.

У час адпачынку піянерам ніколі не бывае сумна, яны не прадастаўлены самі сабе. У кожным піянерскім атрадзе ёсць выхавальнік і піянерважата, якія заўсёды з дзецьмі ва ўсіх іх справах. Паходы і падарожжы, удзел у мастацкай самадзейнасці, фестывалі, спартакіяды, вечары дружбы і піянерскія кастры, падрыхтоўка да розных выставак і збораў — далёка не поўны пералік таго, чым заняты дзеці.

«У лагэры мне спадабалася, — пісаў у адным з пісьмаў Міша Сысой з ФРГ, — і каб не мама, якую я вельмі люблю, я застаўся б у вас назаўсёды».

Сярожа Тамае з Францыі, які двойчы адпачываў у «Крыжоўцы», дзелічыся сваімі ўражаннямі, пісаў: «У лагэры мы ніколі не сумавалі. Кожны знаходзіў сабе справу па душы. Мы ўсе моцна пасябравалі з беларускімі піянерамі, ветлівымі і гасціннымі».

Штогод у Беларусь на адпачынак з розных краін прыязджаюць дзеці нашых землякоў. Яны праводзяць месяц у «Крыжоўцы» або «Лясной казцы», знаёмяцца з Мінскам, з нашым жыццём, вязучь дадому ўспаміны аб моцнай і трывалай піянерскай дружбе. Вось і сёлета прыехалі ў «Крыжоўку» дзеці землякоў з Бельгіі, ФРГ, Аўстрыі і Швейцарыі. Наперадзе ў іх чудовы месяц сустрэч і адкрыццяў.

У піянерскіх лагэрах нашай рэспублікі сёлета будуць адпачываць дзеці з Чэхаславакіі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, Польшчы, Балгарыі. У гэтыя краіны паедуць на адпачынак беларускія піянеры і школьнікі. Такія паездкі будуць яшчэ больш умацоўваць дружбу дзяцей розных краін, дружбу паміж народамі.

ВЕСЕЛА і цікава праводзяць летнія каникулы беларускія школьнікі. Многія з іх паехалі ў загарадныя лагэры. Не сумуюць і тыя, хто застаўся ў горадзе. Піянерскія лагэры створаны пры гарадскіх школах. Дзеці ўдзельнічаюць у спартыўных спаборніцтвах, падарожнічаюць па родным краі, наведваюць выстаўкі, музеі, кінатэатры, праводзяць займальныя конкурсы, працуюць на прышкольных участках. Гэтыя здымкі расказваюць пра будні піянерскага лагэра імя Марата Казея пры сярэдняй школе № 27 горада Магілёва.

НА ЗДЫМКАХ: 1. У паход па родным краі. 2. На піянерскую лінейку.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

В разгаре лето. Давно развлеклись по всей республике школьники в пионерские лагеря — оздоровительные общего типа, санаторные, спортивно-туристские, труда и отдыха. В лагерях ребята получают четырехразовое питание, медицинскую помощь, пользуются спортивным инвентарем и всем необходимым. Месяц пребывания ребенка в лагере стоит государству от 42 до 105 рублей, а родители платят за путевку не больше 18 рублей («ПИОНЕРСКАЕ ЛЕТА», 1 стр.).

Экономический потенциал СССР характеризуют две цифры: объем промышленного производства, который достиг в 1970 году 373 миллиардов рублей, и сельскохозяйственного — 87 миллиардов рублей. XXIV съезд КПСС поставил задачу быстрого роста всех отраслей народного хозяйства страны («АБ ЧЫМ РАСКАЗАЛІ ЛІЧЫБЫ», 3 стр.).

«НА РАДЗІМЕ МАЦІ КАСМАНАУТА» [4 стр.] — это рассказ о нашей землячке Елене Терешковой, матери первой в мире женщины-космонавта Валентины Николаевны-Терешковой. Елена Федоровна родилась и выросла на Витебщине, в 27 лет осталась вдовой, одна растила троих детей. Для них она всегда была примером доброты, справедливости, всего лучшего, что есть в человеке.

Семь дней гостили в Белоруссии наши соотечественники из Канады. Это очень малый срок, чтобы узнать все о крае, в котором они не были несколько десятилетий. И все же впечатлений у туристов накопилось много. Восхищение и гордость за свою Родину вызвали у них перемены, происшедшие в стране за годы Советской власти. («ГАЛЕЧА НА ЗОЛАЦЕ І КРАІНА УПЭУНЕНІХ», 5 стр.)

Исполнилось шестьдесят лет известному белорусскому композитору Дмитрию Лукасу («ПЯВУЧЫ ТАЛЕНТ», 7 стр.). В 1937 году Д. Лукас, студент второго курса консерватории, был принят в Союз композиторов. Во время Великой Отечественной войны на фронте у него родился замысел оперы «Кастусь Калиновский», которая явилась первой послевоенной белорусской национальной оперой. Сейчас композитор пишет музыку для симфонического и народного оркестров, инструментальные произведения и вокальную музыку.

Конный спорт в Белоруссии издавна пользуется большой популярностью. Его центральной базой является Республиканская специализированная конно-спортивная школа в Ратомке. Ежегодно на ведущих конных заводах покупаются лошади разных спортивных пород. Манеж, построенный для белорусских иезуитов, — один из лучших в стране («ВЕЦЕР У ГРЫВАХ», 8 стр.).

Г. Ц. ДАБРАВОВЬСКИ.

Ул. М. ВОЛКАУ.

В. І. ПАЦАЕУ.

АД ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КПСС, ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР І САВЕТА МІНІСТРАЎ СССР

Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР з глыбокім жалем паведамляюць, што 30 чэрвеня 1971 года пасля завяршэння праграмы палёту на першай пілатуемай арбітальнай станцыі «Салют», якая з'яўляецца новым буйным этапам у развіцці касмічных даследаванняў, пры вяртанні на Зямлю на караблі «Саюз-11» загінулі адважныя касманаўты, члены КПСС камандзір карабля падпалкоўнік Дабравольскі Георгій Ціма-

феевіч, бортінжынер Герой Савецкага Саюза Волкаў Уладзіслаў Мікалаевіч, інжынер-выпрабавальнік Пацаеў Віктар Іванавіч.

Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР разам з партыяй і ўсім савецкім народам глыбока смуткуюць у сувязі са стратай выдатных сыноў нашай Радзімы і выказваюць шчырае спачуванне іх сем'ям.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КПСС ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР САВЕТ МІНІСТРАЎ СССР

ПАВЕДАМЛЕННЕ ТАСС

АБ ГІБЕЛІ ЭКІПАЖА КАСМІЧНАГА КАРАБЛЯ «САЮЗ-11» КАМАНДЗІРА КАРАБЛЯ ПАДПАЛКОЎНІКА ДАБРАВОВЬСКАГА ГЕОРГІЯ ЦІМАФЕЕВІЧА, БОРТІНЖЫНЕРА ВОЛКАВА УЛАДЗІСЛАВА МІКАЛАЕВІЧА, ІНЖЫНЕРА-ВЫПРАБАВАЛЬНІКА ПАЦАЕВА ВІКТАРА ІВАНОВІЧА

29 чэрвеня 1971 года экіпаж арбітальнай навуковай станцыі «Салют» поўнасьцю завяршыў выкананне праграмы палёту і атрымаў указанне зрабіць пасадку. Касманаўты перанеслі матэрыялы навуковых даследаванняў і бортжурналы ў транспартны касмічны карабель «Саюз-11» для вяртання на Зямлю. Пасля выканання аперацыі пераходу касманаўты занялі свае рабочыя месцы ў караблі «Саюз-11», правярылі бартавыя сістэмы і падрыхтавалі карабель да адстыкоўкі ад станцыі «Салют». У 21 гадзіну 28 мінут па маскоўскаму часу карабель

«Саюз-11» і арбітальная станцыя «Салют» расстыкаваліся і працягвалі далейшы палёт раздзельна. Экіпаж карабля «Саюз-11» далажыў на Зямлю, што аперацыя расстыкоўкі прайшла без заўваг і ўсе сістэмы карабля функцыяніруюць нармальна. Для ажыццяўлення спуску на Зямлю 30 чэрвеня ў 1 гадзіну 35 мінут пасля арыентацыі карабля «Саюз-11» была ўключана яго тармазная рухальная ўстаноўка, якая прапрацавала разліковы час. Пасля заканчэння работ тармажнага рухавіка сувязь з экіпажам спынілася. У адпаведнасці з прагра-

май пасля азрадынамічнага тармажэння ў атмасферы была ўведзена ў дзеянне парашутная сістэма і непасрэдна перад Зямлёй — рухавікі мяккай пасадкі. Палёт спускаемага апарата завяршыўся плаўным прыземленнем яго ў зададзеным раёне. Група пошуку, якая прызначалася адначасова з караблём на верталёце, пасля ўскрыцця люка выявіла экіпаж карабля «Саюз-11» у саставе лётчыкаў-касманаўтаў падпалкоўніка Дабравольскага Георгія Цімафеевіча, бортінжынера Волкава Уладзіслава Мікалаевіча, інжынера-выпрабавальніка Пацаева Віктара Іванавіча на сваіх рабочых

месцах без прыкмет жыцця. Прычыны гібелі экіпажа высвятляюцца. Сваёй самаадданай працай у галіне выпрабаванняў складанай касмічнай тэхнікі — першай пілатуемай арбітальнай станцыі «Салют» і транспартнага карабля «Саюз-11» — лётчыкі-касманаўты Дабравольскі, Волкаў, Пацаеў унеслі велізарны ўклад у справу развіцця арбітальных пілатуемых палётаў. Подзвіг мужных лётчыкаў-касманаўтаў Георгія Цімафеевіча Дабравольскага, Уладзіслава Мікалаевіча Волкава, Віктара Іванавіча Пацаева назаўсёды застаецца ў памяці савецкага народа.

НАЗАЎСЁДЫ Ў ПАМЯЦІ НАРОДНАЙ

Трагічная вестка аб гібелі герояў космасу — падпалкоўніка Г. Дабравольскага, бортінжынера Ул. Волкава і інжынера-выпрабавальніка В. Пацаева выклікала глыбокі смутак ва ўсіх савецкіх людзей. Савецкая прэса, радыё, тэлебачанне, усе сродкі масавай інфармацыі Беларусі выказалі пачуцці вялікага гора мільёнаў працоўных у сувязі са смерцю трох мужных сыноў Радзімы — камуністаў, герояў, касманаўтаў. У той жа трагічны дзень Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР прысвоіў пасмя-

ротна званні Героя Савецкага Саюза лётчыкам-касманаўтам Г. Дабравольскаму і В. Пацаеву і ўзнагародзіў другім медалем «Залатая Зорка» Героя Савецкага Саюза лётчыка-касманаўта СССР Ул. Волкава. Л. Брэжнеў, М. Падгорны і А. Касыгін накіравалі бацькам і жонкам загінуўшых свае глыбокія спачуванні. ЦК КПСС і Савет Міністраў СССР утварылі ўрадавую камісію для арганізацыі пахавання лётчыкаў-касманаўтаў, а таксама ўрадавую камісію для высвятлення прычыны іх смерці. Пахаванне

адбылося 2 ліпеня на Краснай плошчы ля Крамлёўскай сцяны. У Чырванасцяжную залу Цэнтральнага Дома Савецкай Арміі для развітання з нябожчыкамі прыйшлі тысячы масквічоў, людзі з розных куткоў краіны, шматлікія замежныя госці. Тэлеграмы, у якіх выказаны вялікі жал і смутак з прычыны гібелі Г. Дабравольскага, Ул. Волкава і В. Пацаева, накіравалі ў адрас ЦК КПСС, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР і Савецкага ўрада кіраўнікі ўрадаў і камуні-

стычных партый сацыялістычных краін, прэзідэнты і прэм'ер-міністра ЗША, Англіі, Францыі, ААР, Алжыра, Сірыі, Судана, ФРГ, Італіі, Канады, Чылі, Індыі і многіх іншых краін свету. Глыбокае спачуванне і спагаду савецкім людзям, сем'ям загінуўшых выказалі таксама вучоныя і спецыялісты многіх краін, у прыватнасці кіраўнікі амерыканскіх касмічных цэнтраў, англійскай абсерваторыі «Джонс-бэнк», якія аддаюць даніну вялікаму подзвігу ў імя навукі.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

НОВЫ ЗАВОД
Будаўніцтва завода, разлічанага на штогадовы выпуск 180 мільёнаў плітак шыферы і трох тысяч кіламетраў азбацэментных труб, пачалося ў Ваўкавыскім раёне.

КУРОРТНЫ СЕЗОН
На беразе Чорнага мора, у санаторыі «Аркадзія», правёў свой адпачынак трактарыст калга-

са «40 год Кастрычніка» Пётр Банчанка. Калгасніца гэтай жа гаспадаркі Лідзія Сінякова напраўляла сваё здароўе ў санаторыі «Ялта». Усяго сёлета па прафсаюзных пудёўках у санаторыях і дамах адпачынку пабывала больш 100 сельскіх працаўнікоў Віцебскага раёна.

ГОСЦЬ З АНГЛІІ
Чатыры дні ў Бярэзінскім запаведніку знаходзіўся прафесар Джон Нікалсан з горада Эдзінбурга, доктар навук. Гэта першы англічанін, які пабываў тут. Замежны біёлаг цікавіўся пытаннямі навуковай работы, станам аховы прыроды і памянжэннем багацця ўсяго Прыбярэзінскага краю. Нікалсан застаўся вельмі зада-

волены гасціннасцю, якая была аказана яму ў пасёлку Крайцы. Англійскі госць пабываў таксама ў Варонежскім і шэрагу іншых запаведнікаў краіны. **НАВАСЕЛЬЦЫ АТРЫМЛІВАЮЦЬ КВАТЭРЫ**
Сотні сямей гамяльчан атрымалі ў апошні час

новыя кватэры. Рабочыя станкабудаўнічага завода імя Кірава справілі нава-селле ў 90-кватэрным доме па вуліцы Катуніна. 112-кватэрны дом пабудаваны ў раёне аэрапорта. Некалькі новых дамоў агульнай колькасцю 269 кватэр здадзены ў эксплуатацыю ў мікрараёне Фестывальны.

АБ ЧЫМ РАСКАЗАЛІ ЛІЧБЫ

НАТАТКІ СТАТЫСТЫКА АБ ЭКАНАМІЧНЫМ ПАТЭНЦЫЯЛЕ САВЕЦКАГА САЮЗА

Леў ВАЛАДАРСКІ,
прафесар, першы намеснік
начальніка ЦСУ СССР

больш за 27 мільёнаў тон сталі; у 1965 — 91 мільён тон, а ў канцы восьмай пяцігодкі — ужо 116 мільёнаў тон. Цяпер па выплаўцы сталі СССР уступае толькі Злучаным Штатам Амерыкі (па вытворчасці чугуна СССР абагнаў свайго заакаянскага саперніка ў мірным эканамічным саборніцтве).

Савецкая металургія перажывае паласу мадэрнізацыі і рэканструкцыі, укаранення ў вытворчасць навейшых адкрыццяў айчынай і зарубежнай навукі і тэхнікі. Новыя домны, устаноўкі няспыннай разліўкі сталі, канвертары, пракратныя станы — усё гэта праектуецца і будзецца ў адпаведнасці з патрабаваннямі навукова-тэхнічнай рэвалюцыі. І можна быць упэўненым, што ў 1975 годзе, як гэта запісана ў Дырэктывах XXIV з'езду КПСС, вытворчасць сталі ў СССР дасягне 142—150 мільёнаў тон.

Стала аксіёмай, што машынабудаванне і прыборабудаванне ў эпоху навукова-тэхнічнай рэвалюцыі, у канчатковым выніку, вызначаюць узровень развіцця ўсіх галін народнай гаспадаркі, адгрываючы ўсё ўзрастаючую ролю ва ўдасканаленні быту чалавека. За мінулыя пяцігодкі аб'ём вытворчасці прадукцыі машынабудавання і металаапрацоўкі ўзрос у СССР на 74 працэнты, у тым ліку прыборабудавання — больш чым у два разы.

У гэтай пяцігодцы будзе па-

скорана тэхнічнае ўдасканаленне машынабудавання і прыборабудавання, што дазволіць дасягнуць, напрыклад, выпуск металаапрацоўчых станкоў у 1975 годзе да 230—250 тысяч і кавальска-прэсавых машын да 60—65 тысяч. Характэрна, што выпуск металаапрацоўчых станкоў з лічбавым праграмным кіраваннем павялічыцца ў параўнанні з папярэднім пяцігоддзем у 3,5 разы.

Савецкая дзяржава, Камуністычная партыя лічаць выключна важнай задачай павышэнне ўрадлівасці земляробства і прадуктыўнасці жывёлагадоўлі. Велізарную ролю тут адгрываюць сельскагаспадарчыя машыны і мінеральныя ўгнаенні. У 1950 годзе вытворчасць мінеральных ўгнаенняў у Савецкім Саюзе складала 5,5 мільёнаў тон, у 1970 годзе — 55 мільёнаў тон. У 1975 годзе іх будзе выраблена 90 мільёнаў тон. У 1950 годзе сельская гаспадарка атрымала 117 тысяч трактараў, у 1970 годзе — 459 тысяч. Новым пяцігадовым планам прадугледжваецца выпусціць у 1975 годзе 575 тысяч трактараў.

Эканамічны патэнцыял краіны характарызуецца не толькі ўзроўнем прамысловай вытворчасці, але і тэмпамі развіцця сельскай гаспадаркі. У 1970 годзе збор зерна склаў больш за 186 мільёнаў тон, а збор баваўны-сырцу 6,9 мільёна тон. Гэта рубяжы, якіх яшчэ ніколі не дасягала сельскагаспадарчая вытворчасць СССР. У новай пяцігодцы будзе працягвацца ўздым калгасна-саўгаснай вытворчасці. Дастаткова напам-

ніць, што сярэднягады ўраджай збожжа — вытворчасць гэтай прадукцыі застаецца галоўнай задачай савецкай вёскі — дасягне ў бліжэйшы час 195 мільёнаў тон штогод. На індустрыяльную аснову пераводзіцца вытворчасць мяса, малака, яек.

Паспяховае развіццё цяжкой індустрыі і сельскай гаспадаркі стварыла магчымасць паскорыць выпуск тавараў народнага спажывання — у 1970 годзе ў параўнанні з 1928 годам яно павялічылася ў 27 разоў, а ў разліку на душу насельніцтва — у 17 разоў.

У СССР грамадская вытворчасць развіваецца не толькі высокімі, але, што асабліва важна, — устойлівымі тэмпамі. Гэта пацвярджае наша паўвекавая гісторыя. Для таго, каб падвоіць нацыянальны даход СССР, спатрэбілася дзесяць год, каб падвоіць прамысловую прадукцыю — восем з паловай, а асноўных вытворчых фондаў — восем год.

Як выглядае рост тых жа рашаючых эканамічных паказчыкаў у буйнейшых капіталістычных краінах? У ЗША, найбольш развітай капіталістычнай краіне, для падваення асноўных паказчыкаў эканамічнага развіцця спатрэбілася ў 2,5 раза больш часу, чым у СССР. А ў Англіі — у 2,5—3 разы.

Характэрнай асаблівасцю развіцця савецкай эканомікі з'яўляецца паляпшэнне геаграфічнага размяшчэння прадукцыйных сіл. У дарэвалюцыйны перыяд прамысловасць развівалася галоўным чынам у цэнтральным, паўднёвым і паўночна-заходнім раёнах Расіі. Велізарныя багаці ўсюду і поўначы амаль не выкарыстоўваліся. За гады Савецкай улады карэнным чынам змянілася геагра-

фія размяшчэння прадукцыйных сіл. Усе пятнаццаць саюзных рэспублік сталі індустрыяльнымі. Сацыялістычны прыцып размяшчэння прамысловасці дае магчымасць больш поўна выкарыстоўваць велізарныя прыродныя багаці і садзейнічаць хуткаму эканамічнаму і сацыяльнаму росквіту ўсіх народаў шматнацыянальнай Савецкай дзяржавы.

Для таго, каб няспынна расла і ўмацоўвалася эканоміка краіны, неабходна пастаяннае павелічэнне і абнаўленне асноўных фондаў народнай гаспадаркі. У Савецкім Саюзе няма ніводнай галіны, ніводнага раёна краіны, у якім бы не ажыццяўлялася капітальнае будаўніцтва. У гады дзевятай пяцігодкі капіталаўкладанні ў народную гаспадарку складуць каля 500 мільярдаў рублёў. І гэта пры ўмове, што фонд спажывання ў нацыянальным даходзе будзе расці хутчэй фонду накуплення.

XXIV з'езд Камуністычнай партыі Савецкага Саюза паставіў задачу хуткага росту эканамічнага патэнцыялу краіны. Гэта не самамэта, а сродак забеспячэння высокага матэрыяльнага дабрабыту і культурнага ўзроўню савецкіх людзей. У краіне на працягу бліжэйшых пяці год дадаткова створыцца індустрыяльны патэнцыял, роўны таму, які меў Савецкі Саюз у 1960 годзе. Таму з'ездам прадугледжана велізарная сацыяльная праграма, пачынаючы з росту зароботнай платы і канчаючы павелічэннем памераў пенсійнага забеспячэння.

І чым мацней эканамічны патэнцыял, тым больш упэўненасці ў савецкіх людзей, што яны змогуць мірна працаваць, развіваць эканоміку сваёй краіны і павышаць свой дабрабыт.

● НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ ●

«ХУТКАЯ» У НЕБЕ

У невялікім пакоі Упраўлення рэспубліканскай санітарнай авіяцыі няспынна звоніць тэлефон:

— Санавіяцыя слухае. Лагойскі раён? Дзіця ў цяжкім стане! Двухбаковая пнеўманія? Высылаем плазму. Праз гадзіну самалёт будзе ў вас.

— Санавіяцыя. Ужо вылезлі. На борце хірург Грышын. Сустрэкайце.

Аператыўна і па-дзелавому аддаваюць на кожны выклік Нікіфар Батура і Марыя Часова. У час зацішша Марыя Канстанцінаўна ахвотна расказвае:

— У розных месцах Беларусі ўжо звычайным стаў самалёт з чырвоным крыжам. Бывае, што чалавек нечакана трапляе ў бяду, і дапамога яму трэба неадкладна, бо прамаруджанне можа прывесці да непараўнага. Таму супрацоўніцтва авіятараў і ўрачоў з'яўляецца для нас першай умовай работы.

...Звычайная рабочая рання. Адзін за адным з лётнай паласы ўзнімаюцца хуткакрылыя лайнеры. Алег Сокур, пілот самалёта ЯК-12, па звячцы праводзіць іх па знімку. Праз некалькі мінут і яму ў рэйс. Яго маршрут не доўгі і машына не такая прыгожая, як гэтыя ІЛ-ы і ТУ. Але на сваіх крылах яна павялічвае выратаванне хвораму чалавеку.

А вось і машына хуткай дапамогі, якую чакаў пілот. Марудна цягнуцца мінуты палёту.

— Што з хлопчыкам? Ці паспеем? — думае кожны.

Для Алега Сокура падобныя палёты — штодзённая справа. І ўсюды раз яго думкі і сэрца там, побач з пацярпелым. Алегу прыгадваецца выпадак, які здарыўся ў Любані. Там на міне, якая засталася з часу мінулай вайны, падарваліся двое падлеткаў. Авіятары паспелі своечасова даставіць урачоў да месца здарэння, прывезлі ранаеных у Мінск. Жыццё падлеткам удалося выратаваць.

І гэты вылет Сокура меў шчаслівы канец. Барацьба за жыццё дванаццацігадовага хлопчыка скончылася перамогай урачоў.

Не першы год авіятары Мінскага аэрапорта дапамагаюць медыкам у іх геранічнай барацьбе за жыццё і здароўе людзей. Неяк у Паставах адбыўся няшчасны выпадак з І. Вераб'евым: раненне абедзвюх падкаленных ямак, разрыў артэрыі. Была патрэбна неадкладная і складаная аперация. Мясцовыя ўрачы не змаглі дапамагчы пацярпеламу. І тады пілот Фёдар Купрэўчык даставіў у Паставы кандыдата медыцынскіх навук хірурга Ігара Грышына. Амаль пяць гадзін цягнулася аперация.

— Калі б мы спазніліся тады на паўгадзіны, — сказаў потым Грышын пілоту, — маё паветранае падарожжа было б дарэзным.

Вельмі адказная работа ў пілотаў санітарнай авіяцыі. У кожную хвіліну яны павінны быць гатовы да цяжкіх рэйсаў: да палёту ноччу, у складаных умовах надвор'я з пасадкамі на незнаёмых пляцоўках і калгасных сенжаках. На самалётах і верталётах яны даставляюць урачоў і медыкаменты ў любы куток рэспублікі. Іх пасажыры — людзі ў белых халатах — па першаму выкліку адпраўляюцца ў дарогу, каб дапамагчы хвораму, даць кансультацыю маладому ўрачу, паставіць дакладны дыягназ.

Для работы ў санавіяцыі запрашаюць звычайна лепшых спецыялістаў рэспублікі. Праз многія гады пранясучы удзячнасць «крылатым урачам» тыя, каму яны выратавалі жыццё і здароўе.

В. ЦЕЛЯКОУ.

ВЯСКОВЫЯ МІКРАРАЁНЫ

Калгас «Новы быт» Мінскага раёна — гаспадарка моцная. На яе бягучым банкаўскім рахунку — сотні тысяч

рублёў. Значную частку даходу праўленне штогод асігнае на жыллёвае будаўніцтва.

Так, у цэнтральнай сядзібе гаспадаркі вёсцы Крупіца выраб мікрараён, які жыхары называюць «Юбілейны». Цэнтр яго — дом культуры. Тут размясцілася і праўленне калгаса. Адсюль адыходзіць вуліца, забудаваная прыгожымі катэджамі. Заходзім у адзін з іх. Звычайна сялянскі дом — гэта 2-3 пакоі: сталовая, спальня і звязаная з залай кухня.

У кватэры, куды нас запрасілі, усё па-іншаму. Некалькі каменных прыступак вядуць у прыхожую. З яе двое дзвярэй: налева — у кватэру, направа — у вялікую кладоўку. Пакоі размешчаны на двух паверхах. На першым — жылыя пакоі і даволі вялікая кухня з водаправодам, электраплітой. На другім — спальня і сталовая. Шырокія вокны, з якіх адкрываецца цудоўны краявід. У кватэры паравое ацяпленне.

Такіх кватэр у «Юбілейным» ужо дваццаць. Запланавана будаўніцтва другой чаргі пасёлка, дзе, акрамя жылых катэджаў, будзе ўзведзены дзіцячы цэнтр.

Я. САДОЎСКІ.

У ПОЙМАХ БЕЛАРУСКІХ РЭК

У нашай рэспубліцы пастаянна павялічваецца плошча меліярыраваных зямель. За мінулыя пяцігодкі, напрыклад, яна пашырылася амаль на 930 тысяч гектараў і дасягнула 1785 тысяч гектараў. Агульная працягласць асушальных сістэм на іх цяпер складае 272, 5 тысячы кіламетраў.

Адначасова расце колькасць тэхнічных збудаванняў у асушальных комплексах. Меліяратары ўзвалі тысячы мастоў, пабудавалі сотні шлюзаў і дзiesiąтыя помпавыя станцыі.

Брыгада слесары-мантажнікаў, якая працуе на Магілёўскім лаўсанбудзе і зараз вядзе мантаж падвясной столі на корпусе філаментнага валакна. Злева направа — М. КРАСНОУ (брыгадзір), В. БЕДУЛОУ, А. КАВАЛЬЧУК, Ул. ЧАРНОУ, Ул. ЕРАФЕЕУ, Ул. БАЗЫЛЕУ і А. КАНДРАЦЬЕУ.

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

ШКОЛЬНЫ МУЗЕЙ

Сярэдняя школа ў вёсцы Леніна Добрушкага раёна вядома сваім музеем ленинскай дружбы народаў, які стварылі школьнікі. «Слаўся, вялікае братэрства народаў!» — такі дэвіз музея, у якім сабраны звыш 800 цікавых экспанатаў.

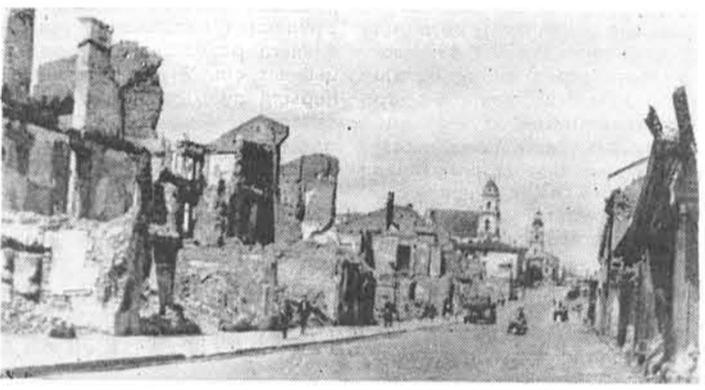
Вучні Квіхедкай сярэдняй школы з Грузіі даслалі некалькі экзэмпляраў мініяцюрна выданай кнігі Штара Руставелі «Віцязь у тыгровай шкуры», а група украінскіх літаратараў — зборнік «Мастацтва Тараса Шаўчэнкі» са сваімі аўтографамі. На памяць школе прыслалі аўтографы лётчыкі-касманаўты Павел Паповіч і Андрый Нікалаеў, беларускі паэт лаўрэат Ленінскай прэміі Пятрусь Броўка і іншыя славуцкія людзі краіны.

М. КУЖАЛЕВІЧ.

А. КУРЛОВІЧ.

3 ліпеня — наша нацыянальнае свята. У гэты дзень 27 год назад сталіца Беларусі была вызвалена ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, над руінамі няскоранага горада ўзвіўся пераможны чырвоны сцяг. Тысячу дзён і начэй чорныя хмары акупацыі ахутвалі горад. Жалівае відзвішча ўяўляў вызвалены Мінск — замест вуліц рады суцэльных руін. У гэты цяжка паверыць сёння гасцям нашага горада, якія бачаць выдатныя архітэктурныя ансамблі, сонечныя праспекты.

Перад вамі пяць здымкаў. Тры з іх зроблены ў час вайны фотаапаратам акупанта, які «калекцыяніраваў» руіны савецкіх гарадоў. Але фашысту-калекцыянеру не давялося выхваліцца сваім фотазборам — пад Кенігсбергам [цяпер Калінінград] ён трапіў у палон. Здымкі апынуліся ў руках капітана Савецкай Арміі Я. Епіфаненкі, пляменніца якога перадала іх фотажурналісту А. ГЛІНСКАМУ.

Углядзіцеся ў іх. Цудам уцалелыя будынкі Дома ўрада і опернага тэатра, абпаленыя агнём пажараў, а вакол руіны, руіны... А так выглядала вуліца Леніна (ніжні здымак злева), па якой звычайна ідзе аўтобус, калі вязе нашых землякоў-турыстаў ад гасцініцы «Юбілейнай» у цэнтр горада. Нават мы, карэнныя мінчане, не можам знайсці на гэтай фатаграфіі ніводнай рысы, знаёмай нам сёння.

Здымкі справа — гэта сучасны Мінск. Наш карэспандэнт Ул. КАЗЛОУ зрабіў іх амаль на тых жа месцах, дзе тры дзесяцігоддзі назад пстрыкала фотакamera няўдалага заваёўніка. Такая цяпер плошча Леніна перад Домам урада, такі від на тэатр оперы і балета. Усё гэта адбудавана рукамі мінчан, якія не толькі ўзнялі сталіцу Беларусі з руін, але зрабілі яе адным з прыгажэйшых гарадоў краіны.

НА РАДЗІМЕ МАЦІ КАСМАНАЎТА

У Дубровенскай бібліятэцы беражліва захоўваецца кніга «Краіна здзяйсненняў і адкрыццяў», выпушчаная ад 50-годдзя Савецкай улады. На ёй надпіс: «Дарагім таварышам-дубровенцам на добрую памяць з пажаданнем вялікіх поспехаў у працы, добрага здароўя і шчасця».

— Слава маці герані-касманавічкі, Алене Фёдаравне! Маці... Сціпласць, працавітасць, вера ў людзей — усё тое, чаму навучылася Валянціна ў маці, проста працаўніцы, дапамагло ёй стаць касманавіцай, выканаць высокае заданне Радзімы.

ках трое малых. Працавала даяркай на ферме, што магла, рабіла для фронту, перамогі.

Для сваіх дзяцей Алена Фёдаравна была не толькі клапатлівай маці, але і добрым старэйшым таварышам, дарадчыкам. Валя, калі ўжо была ў атрадзе касманавіцаў, часта пісала маці: «Беражы сябе, у мяне ўсё добра, не турбуйся». А адно пісьмо закончыла словамі песні:

В. Нікалаева-Церашкова.
13 мая 1970 года».

Перад стартам у космас Валянціна Уладзіміраўна ў размове з карэспандэнтам Маскоўскага радыё сказала:

«К шчырай, пяшчотнай, ласкавай
Я пісьмо сваё шло.
Мама, мілая мама,
Як цябе я люблю!»

Гэтыя памятны падарунак першая ў свеце жанчына-касманавічкі паднесла дубровенцам летам мінулага года ў час наведання Віцебска. Дубровеншчына — радзіма маці «Чайкі» — Алены Фёдаравны. Тут, у вёсцы Верамееўшчына, што за пяць кіламетраў ад Дуброўна, яна нарадзілася, правяла дзяцінства.

— Мой самы любімы герой — Карчагін з кнігі Мікалая Астроўскага «Як гартавалася сталь», на якога мне заўсёды хацелася быць падобнай ва ўсіх учынках. І яшчэ мне вялікім прыкладам у жыцці служыць мама...

...Вёска Верамееўшчына на Дубровеншчыне. Тут жыў дзед Валянціны Церашковай — Фёдар Аляксеевіч Круглоў, патомны селянін, бядняк.

...22 чэрвеня 1963 года Масква ўрачыста сустракала Валянціну Церашкову і Валерыя Быкоўскага, якія вярнуліся са свайго гістарычнага палёту ў космас. Красная плошча не магла ўмясціць усіх жадаючых вітаць герояў. Адусюль неслыся воклічы:

У дзень, калі Масква сустракала герояў космаса, аўтару гэтых радкоў пашчаслівілася быць на Краснай плошчы, бачыць Валянціну Церашкову і яе маці — простую савецкую жанчыну. Алена Фёдаравна стаяла на бакавой трыбуне Маўзалея. Невысокая, сціпла апранутая, яна глядзела, як тысячы людзей вітаюць яе Валюшу. І слёзы радасці каціліся з вачэй жанчыны. Яна выпірала іх ражком хусцінкі і хіліла да сябе Людмілу і Уладзіміра — дачку і сына, якія былі побач з ёю і таксама радаваліся і хваліліся за Валю.

Цёмнай і забітай была Верамееўшчына да Кастрычніцкай рэвалюцыі. У ёй налічвалася каля ста сялянскіх двароў, зямельныя надзелы былі мізэрныя, людзі перабіваліся з хлеба на квас, мёрлі, нібы мухі, ад нястачы і хвароб. Зямлёй і лясамі валодалі леспрамыслоўцы браты Варансоны. Сяляне разаралі і шлі батрачыць да багацей.

— Дзень добры, «Чайка»!
— Віншваем, ганарымся табой, Валянціна!
Тысячагалосым «ура» сустракала Красная плошча выступленне жанчыны-касманавічкі.

Раха рэвалюцыйных падзей 1905 года дакацілася і да далёкай вёскі на Дубровеншчыне. Адночы ноччу хтосьці пастукаў у шыбу адціны Фёдара Круглова. Адцінуў гаспадар дзверы — і бачыць на парозе пляменніка Патапа, сына роднай сястры Хадосі. Мужчыны абняліся.

— Малайчына, малайчына, Церашкова! — зноў скандзіравалі масквічы.

Некалькі дзён Патап хаваўся ў гумне, дзе ляжала сена. Але калі ў вёску прыехалі з Дуброўна стражнікі і разам з вясковым старостам зрабілі вобшык у яго бацькоў, ён папрасіў Фёдара Аляксеевіча:

Голас Радзімы
№ 27 (1187)

Потым шчыльна занавесілі вокны і запалілі лучыну. Гаспадыня Саламіда Якаўлеўна падала вячэру.

У Верамееўшчыне Лена пачала хадзіць у пачатковую школу. Старажылы памятаюць яе як жыццядарасную, цікаўную дзяўчынку. Неўзабаве сям'я Фёдара Аляксеевіча Круглова пераехала жывць у Яраслаўскую вобласць.

Закусваючы хлебам з агуркамі, Патап шчыра расказваў дзядзьку аб усім. Аб тым, што працаваў у адной з друкарняў у Пецярбурзе, вёў агітацыю на Пуцілаўскім заводзе і пасля жорсткай расправы царскай улады над народам 9 студзеня вымушаны быў хавацца ад ахранкі.

Сёння Верамееўшчына — цэнтр калгаса «Шлях да камунізма». Верамееўскі калгас — адзін з перадавых на Дубровеншчыне.

— Трэба падымацца, Фёдар Аляксеевіч, не толькі ў горадзе, але і ў вёсцы. У саюзе з сялянствам рабочы клас зможа скінуць з плеч эксплуатацыйнае і назаўсёды вызваліцца ад іх...

Вяскоўцы ганарацца касмічным подзвігам дачкі свайго зямлякі Валянціны Уладзіміраўны Нікалаевай-Церашковай. Многія са старажылаў добра памятаюць яе дзёда Фёдара Аляксеевіча Круглова, маці Алену Фёдаравну. Тут жывуць і іх сваякі.

Некалькі дзён Патап хаваўся ў гумне, дзе ляжала сена. Але калі ў вёску прыехалі з Дуброўна стражнікі і разам з вясковым старостам зрабілі вобшык у яго бацькоў, ён папрасіў Фёдара Аляксеевіча:

Неяк неўзабаве пасля касмічнага палёту Валянціны Церашковай мне давялося гаварыць па тэлефоне з Яраслаўлем, з Аленай Фёдаравнай, маці касманавічкі. Яна вельмі ўзрадавалася вестцы з родных мясцін, гарача дзякавала за прывітанне ад землякоў, выказала ім найлепшыя пажаданні.

— Адвядзі мяне на станцыю. Нельга тут сядзець склаўшы рукі. Тут і схопяць яшчэ гэтыя сабакі...

— Пакланіцеся ад мяне роднай зямлі-матулі, — прасіла на развітанне Алена Фёдаравна. — Перадайце гарацае прывітанне людзям той вёскі, дзе нарадзілася і правяла дзяцінства, усім дубровенцам...

Сваім дзецям Круглоў не раз расказваў потым пра іх дваюроднага брата, мужнага бальшавіка Патапа Барысенку, які неўзабаве пасля ад'езду з Верамееўшчыны загінуў ад рук чарнасоценцаў.

Праўду кажуць, што наш касмадром — гэта ўся Савецкая дзяржава, яе геранічны народ. Верамееўшчыну можна назваць маленькім кутком гэтага касмадрома. Адгэтуль пачыналі старт у будучыню і бальшавік Патап Барысенка, і аднавяскоўцы Фёдара Круглова — дзёда Валянціны Церашковай, якія адабралі зямлю ў багацей і пабудавалі на ёй новае жыццё. А з гэтага і пачынаўся савецкі старт у космас.

У Фёдара Аляксеевіча і Саламіды Якаўлеўны было васьмёра дзяцей. Трое з іх памёрлі ад голаду. Незадоўга да рэвалюцыі ў Кругловых нарадзілася дзяўчынка, якую назвалі Ленай. Савецкай уладай Лене быў прызначаны новы лёс, але таксама поўны цяжкасцей на першым часе. Старэйшы з сыноў Фёдара Аляксеевіча — Аўсей праводзіў сярод аднавяскоўцаў работу па аб'яднанню іх у калектыўную гаспадарку. Некаторым гэта не падабалася. Кулакі падпільнавалі яго ноччу і з-за вугла выстралілі з абрэза...

Праўду кажуць, што наш касмадром — гэта ўся Савецкая дзяржава, яе геранічны народ. Верамееўшчыну можна назваць маленькім кутком гэтага касмадрома. Адгэтуль пачыналі старт у будучыню і бальшавік Патап Барысенка, і аднавяскоўцы Фёдара Круглова — дзёда Валянціны Церашковай, якія адабралі зямлю ў багацей і пабудавалі на ёй новае жыццё. А з гэтага і пачынаўся савецкі старт у космас.

Л. СУЗІН.

ГАЛЕЧА НА ЗОЛАЦЕ І КРАІНА ЎПЭЎНЕННЫХ

Тыдзень для зняёмства з краем, дзе за тваю доўгую адсутнасць нязменнымі засталіся толькі сціпля прыгажосць прыроды ды традыцыйная добразычлівасць гаспадароў, — гэта і вельмі малы і вельмі вялікі тэрмін. Малы, бо пабачыць і пазнаць хочацца незвычайна многа: і мясціны, у якіх прайшло невяселае дзяцінства, і знаёмых толькі па турысцкіх праспектах помнікі легендарнай гісторыі краіны, і заводы, што выраслі на былых пустычах і выпускаюць цяпер прадукцыю, якая ідзе аж у далёкую Канаду. А вялікі тэрмін таму, што нават за гэтыя сем дзён уражанняў набіраецца так шмат і яны такія ашаламляльныя, што пройдуць яшчэ тыдні, а мо і месяцы, пакуль усё да канца асэнсуецца і знойдуцца патрэбныя словы, каб, вярнуўшыся ў Канаду, раскажаць аб убачаным на Беларусі чуждзе.

Такую праўду за акіянам з неярплівасцю чакаюць сотні землякоў-беларусаў. Многія з іх ужо навучыліся ў патоку інфармацыі аб Савецкім Саюзе адрозніваць хлусню ад аб'ектыўных паведамленняў. А пачуўшы або сваімі вачыма убачыўшы тое, аб чым змоўвае афіцыйная прапаганда, парэаўваюць савецкую і канадскую рэчаіснасць.

Ля прахадной Мінскага гадзіннікавага завода канадскія турысты убачылі вялікую аб'яву. «Патрабуюцца на работу: токары, зборшчыкі, вучні...», — прачыталі яны дзіўныя для сябе словы.

— У нас, у Канадзе, такой аб'явы не сустрэнеш ніколі, — гаворыць Дзмітрый Фалевіч. — Колькасць беспрацоўных у краіне набліжаецца ўжо да мільёна. Асабліва цяжка моладзі, якая заканчвае ўніверсітэты, і нам, старым людзям. Малады спецыяліст павінен купляць месца або, калі ў яго няма ўплывовага сваяка, адразу пасля вучобы ісці на сацыяльнае забеспячэнне. Старым адмаўляюць таму, што няма дзе працаваць людзям маладзейшым і больш дужым. Урад пайшоў нават на тое, што скараціў пенсійны ўзрост, але гэта не выхад...

Шмат добрых уражанняў пакінула ў землякоў з Канады наведанне гэтага прадпрыемства. Аб яго гісторыі і сённяшнім

дні расказаў намеснік дырэктара па кадрах Аляксандр Пухляк. Завод вырабляе гадзіннікі высокага класа, якія экспартуюцца ў многія краіны і ў тым ліку ў Канаду. Летась іх было сабрана 2,4 мільёна штук больш як ста відаў. І што вельмі ўразіла гасцей — сямітысячны калектыў да зэйздроснага маладзі. Сярэдні ўзрост працоўных — 23 гады. Зразумела, гутарка зайшла аб моладзі: «Ці існуе ў вас праблема ўладкавання моладзі ў жыцці? Як яна забяспечана матэрыяльна, чым займаецца пасля работы?».

Ім адказалі, што маладыя рабочыя атрымліваюць добрую зарплату і карыстаюцца ўсімі прывілеямі, якія існуюць для рабочых на прадпрыемстве: прэміі за выкананне плана, жыллёвае забеспячэнне, ільготныя пуцёўкі ў месцы адпачынку і іншае. Усе рабочыя маюць сярэдняю адукацыю, але многія працягваюць вучобу завочна, займаюцца спортам, наведваюць шматлікія гурткі мастацкай самадзейнасці.

— Мы вельмі часта бачым на тварах маладых людзей усмешку. Моладзь у вас прыгожа апранаецца, значыць мае дастатак. І яшчэ нас здзівіла, што нідзе не сустрэлі «хіпі». У Канадзе гэтыя пустэльнікаў цяпер вельмі многа. Абарваныя, зарослыя юнакі і дзяўчаты на тоўпамі вандруюць з горада ў горад. Улады не могуць знайсці ім заняткаў, зацікавіць чым-небудзь гэту небяспечную армію, таму вымушаны выдзяляць з дзяржаўнага бюджэту мільёны долараў, каб хоць як супакоіць моладзь, — сказаў Іосіф Дземянчук.

Сучаснасць і гісторыя. У нашых гарадах яны жывуць побач, дапамагаючы нам зразумець веліч дзён мінулых і сягонняшніх. Непадальк ад завода, які наведалі турысты, яны убачылі брацкую магілу савецкіх грамадзян, расстраляных на гэтым месцы гітлераўцамі. Схіліў у маўчанні сіваю галаву Пётр Старнічук. Ён ведае, што такое фашызм. Больш двух год у радах інтэрнацыянальных брыгад ён змагаўся на зямлі Іспаніі. Потым з болей у сэрцы чытаў паведамленні аб зверствах гітлераўцаў на часова акупіраванай тэрыторыі Савецкага Саюза. Цяпер ён убачыў помнікі на

месцах тых трагічных падзей. І ляглі букеты жывых кветак на бетонныя прыступкі спаленых хатынскіх хат, да падножжа помніку ахвярам фашызму ў Масюкоўшчыне, да вечнага агню ля помніка-абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам Беларусі, што загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Але як ацаніць той подзвіг, што здзейсніў народ, аднаўляючы разбураную вайной краіну? Вечным помнікам яму сталі прыгожыя гарады і вёскі, у якіх пасяліўся дастатак. Знямячыся з імі, землякі не пераставалі здзіўляцца і параўноўваць.

Паездкі ў калгас чакалі ўсе. І вось аўтобус імчыць па шашы, што пралягла ўздоўж засеяных азійнай палёў, схаваных у садах вёсак. Калгас імя Гастэлы Мінскага раёна. Гасцей ветліва сустрэлі, правезлі па вёсцы, паказалі калгасныя гоні, правялі на жывёлагадоўчую ферму, дзе з дапамогай комплекснай механізацыі некалькі даярак абслугоўваюць 200 кароў. Цікавіла ўсё: канструкцыя збожжаўборачнага камбайна і заробкі калгаснікаў, ураджай і вясковыя новазбудовлі. Гэта невыпадкова, бо большасць з прыехаўшых некалі давалася працаваць у Канадзе на фермах. Аляксей Грэбянюк і зараз фермер. Таму ён лепш за іншых ведае праблемы канадскіх фермераў і з горыччу раскажае аб іх:

— Ваша пяцігодка плануе павелічыць выпуск сельскагаспадарчых прадуктаў, а мы, здаецца, і сёлета не рэалізуем ураджай, які сабралі яшчэ ў 1969 годзе. Збожжа гарыць у буртах, разараюцца сотні дробных фермераў. Галеча спасцігае нас на гарах золата. У вас жа мы ўсюды сустракаем людзей, якія ўпэўнены ў сваім будучым і спакойна працуюць дзеля яго.

Гэтую думку так або інакш выказалі большасць турыстаў.

На развітальнай вячэры, якую наладзілі ў гонар гасцей Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчынікамі за рубяжом і рэдакцыя газеты «Голас Радзімы», было сказана шмат усхваляваных слоў. Часцей за ўсё пра тое, каб сустрэча з Радзімай паўтаралася ў самы бліжэйшы час.

Вячаслаў ХАДАСОУСКІ.

З Брэсцкай крэпасці-героя стартваў зводны атрад моладзі пагранічнай вобласці і камсамольцаў адной з маскоўскіх школ.

Маршрут атрада «Граніт-44» пройдзе ад заходняй граніцы да Масквы па месцах баёў Вялікай Айчыннай вайны. Следзцы зрабяць паход пад сцягам праслаўленага 371 стралковага палка, які вызваляў Брэст.

НА ЗДЫМКУ: следзцы ля вечнага агню ў крэпасці-героі. Фота В. ГЕРМАНА.

● пішучь землякі ●

СПАСИБО ЗА ПОДАРОК

На прошлой неделе мы получили от вас большой пакет с книгами. Большое спасибо, дорогие друзья. Поверьте, у меня не хватает слов, чтобы выразить мои чувства благодарности за такой бесценный подарок.

Я уже прочитал книгу «Слуцк». Я слышал, что есть такой город в Белоруссии. Теперь узнал о нем много интересного. Слуцк так же, как и многие другие белорусские города, во время Великой Отечественной войны был почти полностью разрушен. А в послевоенные годы его не только восстановили, но и значительно расширили.

Сейчас с большим интересом читаю книгу «Навстречу победе». В ней рассказывается о боевом пути 5-й армии в годы Великой Отечественной. Бойцы и офицеры этой армии участвовали в обороне Москвы, освободили Смоленскую область и Белоруссию. Сердце сжимается от боли, когда читаешь о том, какие жертвы пришлось принести советскому народу на алтарь войны во имя победы над фашистскими захватчиками.

Конечно же, я прочитаю все книги, затем дам друзьям и, наконец, передам в библиотеку Арров-парка.

А что касается таких интересных книг, как «Картинный словарь русского языка» и «Смотри и говори», то их уже взял у меня наш внук Грегг. Ему 16 лет. Он очень интересуется русским языком, который изучает в школе. Думаю, эти книги будут ему хорошими помощниками в учебе.

В заключение хочу еще раз поблагодарить вас за память и заботу о нас, живущих на чужбине.

С уважением
Григорий МЕЖОХОВ,
США.

«Я ДОБРА ПАМЯТАЮ ТОЙ ДЗЕНЬ...»

Вось і прайшоў апошні месяц вясны, а я так і не змагла свечасова павіншаваць

вас са святам 1 Мая, а таксама з днём Перамогі.

Мінула ўжо больш чвэрці стагоддзя, як саюзныя войскі канчаткова разбілі гітлераўскую ваенную машыну. Але я вельмі добра памятаю той далёкі веснавы дзень 9 мая 1945 года. Зусім чужыя, незнаёмыя людзі, сустракаючыся на вуліцы, абдымалі і цалавалі адзін аднаго. Усюды былі чутныя песні, і сярод іх — руская «Кацюша», якую тады ведалі вельмі многія. Так людзі аддавалі даніну паварі рускім героям, якія вынеслі на сваіх плячах асноўны цягар самай страшнай, самай крывавай з усіх войнаў, якія калі-небудзь бушавалі над нашай планетай. Усюды можна было убачыць лозунгі са словамі: «Мір», «Дружба», «Фашызм загінуў». Іх паўтаралі на розных мовах.

Але, на жаль, радасць была кароткай. Ужо ў тых дні некаторыя дзеячы выношвалі планы новых паходаў супраць камунізма, супраць Савецкага Саюза. Потым наступіў этап халоднай вайны, які працягваецца і цяпер.

Іншы раз у асобных частках свету халодная вайна ператваралася ў гарачую. Пачатак 50-х гадоў — амерыканскія інтэрвенцыі развязалі вайну ў Карэі. 1956 год — ізраільскія экстрэмісты пры падтрымцы імперыялістычных сіл Францыі і Англіі напалі на Егіпет. Ужо больш за дзесяць год амерыканскія агрэсары калечыць зямлю В'етнама. У арбіту крывавай вайны ўцягнуты Лаос і Камбоджа. У 1967 годзе ізраільскія захопнікі акупіравалі значныя тэрыторыі суседніх арабскіх дзяржаў.

Імперыялісты пайшлі б значна далей. Яны з завальненнем ператварылі б увесь свет у адзін суцэльны канцэнтрацыйны лагер. Але на іх шляху стаяць Савецкі Саюз і іншыя сацыялістычныя краіны.

І я шчыра спадзяюся, што іменна міралюбівая палітыка Савецкага Саюза, падмацаваная яго ваеннай магутнасцю, забяспечыць у будучым мір ва ўсім свеце.

Э. СЛАВІНА.

ЗША.

Госці з Канады на Мінскім гадзіннікавым заводзе.

АД МІНСКАГА ВАКЗАЛА...

Збайллючы ход, да Мінскага чыгуначнага вакзала падыходзіць пасажырскі экспрэс «Вюндсдорф — Масква». «Стаянка поезда — дзесяць мінут», — аб'яўляецца не толькі на рускай, але на нямецкай і польскай мовах.

Праз Мінскі вакзал праходзяць і іншыя пасажырскія экспрэсы, якія звязваюць нашу Радзіму з су-

седнімі сацыялістычнымі краінамі і сталіцамі шэрагу еўрапейскіх дзяржаў. У экспрэсе «Масква», які курсіруе праз Мінск паміж Масквой і Берлінам, прамяня вагоны да Варшавы, Кельна, Стакгольма, Осла, Капенгагена, Парыжа.

Сталіцы Савецкага Саюза і Польскай Народнай Рэспублікі звязвае штодзённым

экспрэс «Шпагэн». У ім працягваюць вагоны да Прагі, Вены, Рыма.

Паміж Мінскам і Талінам курсіруе поезд «Чайка». Папулярнасцю ў пасажыраў карыстаюцца фірменныя паязды «Мінск» і «Беларусь», якія звязваюць сталіцу нашай рэспублікі з Кіевам і Масквой.

В БРЕСТСКИХ ЛЕСАХ

Записки партизана

Надо улучшить его, усилить охрану и сделать так, чтобы на этом аэродроме самолеты с Большой земли могли приземляться в любую ночь. Не исключается, что и Красная Армия дойдет туда раньше, чем до северных границ области. Значит, и помогать ей придется как можно больше.

— Руководить всей этой работой отсюда, из нашего штаба, и далеко, и трудно. Перенести штаб в Сварынь? — Сикорский помолчал, подумал: — Сложно, да и слишком много времени займет. Выход один: послать туда уполномоченного штаба соединения...

Он поднялся со скамейки, несколько раз прошел из угла в угол маленькой комнатки:

— Одним словом, уполномоченным штаба соединения отправишься туда ты. Только раньше времени об этом незачем в колокола звонить. А в путь помаленьку собирайся и послезавтра выходи в Сварынь.

Секретарь обкома тут же вручил мне подписанное им удостоверение от 11 декабря 1943 года, в котором говорилось:

«Тов. Ковальский Петр Мамертович является представителем областного штаба соединения партизанских отрядов Брестской области, которому поручается руководство всеми бригадами и отрядами, расположенными по ту сторону Пинской ж. д. Командиры и комиссары бригад и отрядов беспрекословно должны выполнять все его распоряжения и приказания».

Назавтра началось «великое переселение народов»: калининцы и буденновцы обменялись лагерями. Я передал отряд Ляпичеву. Тяжело расставаться с боевыми друзьями, но нужно было выполнять новое поручение. И на следующий день я вместе с ординарцем Митей Толстым в сопровож-

дении отделения Ивана Тевянского отправился к месту своего нового назначения — в южную зону Брестской области.

15 декабря мы прибыли в деревню Сварынь, где располагался штабной отряд имени Щорса.

ЗЕМЛЯ В ОГНЕ

Брестская область... На западе она граничит с Польшей, на юге — с Советской Украиной. К северу от Бреста раскинулись уголья знаменитой на весь мир Беловежской пуши, восточнее которой, до Ружан и Пружан, тянутся бесконечные Новодворские болота. Юг области, где мне теперь предстояло работать, богат лесами: Старосельский, Холстуновский, Чернянский, Борисовский, Щебринский... Они сливаются почти в сплошной массив с разбросанными кое-где пахотными угольями небольших деревень. И южнее Картуз-Березы снова леса — до самых Пинских болот...

В первые месяцы войны гитлеровцы чувствовали себя здесь по сравнению с восточными районами Белоруссии относительно спокойно: партизан было мало. Но чем дальше, тем жарче пылала земля Брестчины под ногами у гитлеровских оккупантов.

Трудные природные условия — множество непроходимых болот и больших лесных массивов — способствовали развитию партизанского движения во многих районах области. Леса и болота не только надежно укрывали народных мстителей, но и сковывали немцев, мешали их карательским действиям. И фашистскому командованию все больше приходилось усиливать свои гарнизоны в наиболее крупных населенных пунктах, укреплять охрану своих стратегических коммуникаций.

По железнодорожным магистралям Брест—Москва, Брест — Пинск, Брест — Ковель и Брест —

Влодава из Германии шел непрерывный поток эшелонов с людскими резервами и боевой техникой для немецко-фашистских войск, сражавшихся на Восточном фронте. По этим же путям гитлеровцы вывозили в Германию богатства, награбленные на временно оккупированной советской территории. Шоссейными, а тем более грунтовыми дорогами противник пользовался меньше: на десятки километров по обеим сторонам их протянулись леса и болота. Поэтому народные мстители старались наносить наиболее чувствительные удары по железнодорожным магистралям области: разрушение хотя бы небольших участков их причиняло врагу весьма ощутимый ущерб.

На втором году войны не проходило и суток, чтобы на железнодорожных коммуникациях не летели под откос вражеские поезда с живой силой и техникой, а на шоссе дорог не гремели самодельные партизанские мины под фашистскими автомашинами.

Территория области разделилась как бы на две главные партизанские зоны, куда стекались патриоты, объявившие смертный бой захватчикам. На востоке, в Коречинских и Песковских лесах, борьбу народных мстителей возглавлял подпольный обком партии и штаб объединенных партизанских сил Брестчины под командованием Сергея Ивановича Сикорского. Здесь, на юге, уже действовали два отдельных отряда: имени Щорса (штабной) и имени Котовского. В восьми километрах к западу от Сварыни размещались штаб и тыловые подразделения крупной бригады имени Сталина в составе четырех отрядов: имени Чернака и имени Фрунзе, действовавших под Брестом, и отрядов имени Жукова и имени Ворошилова, действовавших в Малоритском районе между железной дорогой Брест

— Ковель и рекой Буг, непосредственно у польской границы.

На окраине деревни Сварынь был расположен наш партизанский аэродром, подготовленный к приему самолетов с Большой земли и выброски груза на парашютах. Бесперебойную работу аэродрома и его охрану обеспечивал отряд имени Щорса. В километре к востоку от штаба бригады имени Сталина комендантский взвод штаба соединения под командованием Г. Белякова строил землянки для штаба. В деревне Сварынь и на окрестных хуторах был размещен партизанский госпиталь, который возглавлял заслуженный врач БССР Степан Трофимович Ильин.

Надо было познакомиться с новыми товарищами и познакомиться с теми, кого Сикорский еще раньше прислал в здешние края.

Прежде всего я встретился со старым знакомым Сумбатов Хачатуровичем Арзуманяном, который командовал теперь партизанской бригадой имени Сталина. Арзуманян еще до войны служил в кавалерии, конником и воевать пошел. А когда их полк разгромили гитлеровские танкисты, он с несколькими бойцами вырвался из окружения и начал организовывать партизанскую группу. С тех пор и воевал в тылу врага.

Повидался и с прежним командиром отряда имени Чернака Павлом Спиридоновым, командовавшим уже новым отрядом — имени Фрунзе. А от него поехал в лагерь отдельного отряда имени Котовского.

Отряд этот оказался многочисленным, с хорошим вооружением, сплоченным и слаженным боевым коллективом. Заслуга в этом принадлежала командиру котовцев, бывшему бухгалтеру Брестского облвоенкомата Александру Васильевичу Лещеву и комиссару, партийному работнику Андрею Ильичу Морозову. Общими усилиями они доби-

лись, что коммунисты и комсомольцы стали душой, сердцем и совестью боевого партизанского коллектива, в рядах которого насчитывалось немало местных жителей.

Еще перед отправкой на юг Сергей Иванович Сикорский советовал мне обстоятельно познакомиться с опытом работы коммунистов отряда имени Котовского среди мирного населения здешних городов и сел.

— Учти, — говорил секретарь обкома, — что такие люди, как Андрей Ильич Морозов, являются для нас самой надежной опорой. С их помощью партизаны все население поведут за собой.

Командир соединения оказался прав. Мы долго разговаривали с Морозовым, обсуждая вопрос о том, как быстрее поднять народ на борьбу. Свои люди были у комиссара во всех окрестных деревнях и селах, а в более крупных населенных пунктах действовали связанные с ним группы подпольщиков и антифашистов. При их постоянном содействии отряд имени Котовского рос и мужал быстрее, чем другие партизанские подразделения южной зоны.

Грозной боевой силой был и отряд имени Щорса. Здесь я знал многих партизан: год назад мы вместе действовали в Коречинских и Косовских лесах, откуда щорсовцы вскоре ушли на восток. Вернулись они на Брестчину с подпольным обкомом партии и штабом соединения, и теперь отрядом командовал Виктор Федорович Гужевский, а комиссаром был Василий Алексеевич Нестеренко. Можно было позавидовать вооружению щорсовцев: автоматы, ручные и станковые пулеметы, противотанковые ружья. Даже сорокапятимиллиметровую пушку раздобыли (правда, без прицельного приспособления), но партизанские артиллеристы и из нее отлично били по вражеским целям.

Оставалось познакомиться с отрядами имени Ворошилова и имени Жукова. Оба они, как и отряды имени Чернака и имени Фрунзе, входили в бригаду Сумбата Арзуманяна, но базировались и действовали в отрыве от нее, в Холстуновском лесу, отрезанном от нас сильно охранявшейся фашистами железнодорожной магистралью Брест—Ковель, и добраться туда мне так и не удалось.

Положение в боевых партизанских подразделениях южной зоны никаких сомнений не вызывало. А как обстоят дела в хозяйственных, во вспомогательных службах? Ведь забота о них входила в мои обязанности уполномоченного штаба соединения: принимать самолеты с оружием и боеприпасами, отправлять на Большую землю раненых партизан и партизанские семьи...

Аэродромная команда в районе Сварыни поддерживала лесную посадочную площадку в постоянной готовности к встрече самолетов. Но воздушные корабли не прилетали уже давно и даже неизвестно было, когда их к нам пришлют. На фронтах Великой Отечественной войны шли тяжелые, кровопролитные бои. Части Красной Армии неумолимо гнали гитлеровских захватчиков прочь с нашей земли, особенно на юге гигантского фронта. Разгоралась и ширилась партизанская борьба на всей оккупированной территории. Помощь фронту требовалась повсюду, и до нас, как видно, очередь еще не дошла...

А как она нужна была, эта помощь, с Большой советской земли! И не только оружием, боеприпасами и взрывчаткой, чтобы сильнее бить врага, еще больше нуждались в помощи раненые, находившиеся в партизанском госпитале в деревне Сварынь.

Госпиталь разместился в крестьянских избах: сто с лишним тяжелораненых, ожидающих вывоз-

ки за линию фронта. Начальник госпиталя, он же главный хирург, Степан Трофимович делал все, что мог, для спасения их, и многие партизаны обязаны жизнью этому неутомимому, самоотверженному, светлой души человеку. Но и у Степана Трофимовича и у остального медицинского персонала бессильно опускались руки, когда не хватало медикаментов и перевязочных материалов. На перевязки шло захваченное у фашистов офицерское нательное белье, наволочки, простыни, порезанные на бинты парашюты. Вместо ваты кипятили и хорошенько высушивали собранный на болотах мох. А медикаменты, добытые у противника, целили едва ли не дорожке боевых патронов...

Дом за домом обошел я весь госпиталь. Разговаривал со многими ранеными. Утешал и с мучительной душевной болью видел, как стоически переносят страдания люди, которым пока мы не в силах помочь. Молоденький разведчик, почти подросток, лежал с раздробленными тазобедренными костями и сломанным позвоночником на странного вида подвесной койке. Он улыбнулся мне, весь как-то посветлел и, протягивая тонкую, бледную до синевы руку, тихо спросил:

— Скажите, скоро самолет прилетит?

В соседней избе меня встретили настороженные, ожидающие глаза тоненькой белокурой девушки—партизанской медсестры Юлии Дзюбы. Она не жаловалась на злую судьбу, хотя недавно ей по самое бедро ампутировали правую ногу: спасая на поле боя раненого товарища, девушка попала под огонь фашистского пулемета.

— Одна надежда — на самолет,—глухо сказал Степан Трофимович, когда мы отошли подальше от койки медсестры. И еще тише добавил:—Многих недосчитаемся, если не скоро прилетят. И ее в том числе. Здесь не спасти...

А в других домах деревни в неимоверной тес-

ноте жили партизанские семьи, за которыми гитлеровские людоеды охотились не меньше, чем за самими партизанами: шестьсот с лишним женщин, стариков и детей. Полураздетые, почти разутые, не всегда досыта накормленные, они тоже терпели и тоже верили, что Советская власть не даст им погибнуть.

«Первое, что нужно делать, это спасать людей, —думал я в ту ночь, без сна ворочаясь с боку на бок на жесткой койке в душной крестьянской избе.—Прежде всего надо вывезти раненых, детей, женщин и стариков, а все остальное потом. Доктор Ильин прав: не прилетят самолеты—недосчитаемся многих из них...»

Незادолго до рассвета, в условленный час, «снайпер эфира» Леша Волков, прибывший в Сварынь еще с С. И. Сикорским, передал в Москву, в Белорусский штаб партизанского движения, первую радиogramму о положении в южной зоне Брестчины. В радиogramме я коротко доложил о проделанной работе и напомнил, насколько остра необходимость немедленной присылки самолетов с боеприпасами и оружием. Даже умышленно преувеличил потребность в боевом снаряжении: чем больше груза дадут, тем больше машин потребуются, а значит, и большее количество раненых смогут они от нас увезти.

А на рассвете из Сварыни в Коречинские леса ушел партизанский нарочный с первым письменным донесением командиру соединения. В нем повторялось то же, что и в радиogramме, только более обстоятельно. Как и радиogramму в Москву, я заканчивал это донесение настойчивой, несколько раз повторенной просьбой:

— Просите, настаивайте, добивайтесь, чтобы самолеты прислали как можно скорее!

(Продолжение следует).

ПЯВУЧЫ ТАЛЕНТ

Дзмітрыю Лукасу
~60 год

У лістападзе 1947 года ў Беларускім тэатры оперы і балета адбылася прэм'ера першай пасляваеннай нацыянальнай оперы. У дні, калі ў памяці былі яшчэ свежыя падаеі Вялікай Айчыннай вайны, асабліва актуальна гучала тэма гераізму і мужнасці. І хоць опера «Кастусь Каліноўскі» прысвечана падзеям даўно мінулым, успрымалася яна як увасабленне народнага подзвігу. Гэта была першая беларуская гістарычная опера. Напісаў яе кампазітар Дзмітрый Лукас.

Ён належыць да таго пакалення, якое расло і мужнела разам з нашай краінай, чыё юнацтва было аваяна рамантыкай першых пяцігодкаў. Юнак рыхтаваўся стаць чыгуначнікам, як і яго бацька, які загінуў у першую сусветную вайну. Скончыў чыгуначную школу, потым Гомельскі тэхнікум шляхоў зносінаў. Затым выкладаў у гэтым тэхнікуме. А пасля работы ён ішоў на заняткі ў музычны тэхнікум. Спачатку вучыўся на вакальным, а затым на кампазітарскім аддзяленні. І вось ужо Беларуская дзяржаўная кансерваторыя. Настаўнікам Д. Лукаса быў вядомы музыкант, прафесар В. Залатароў. Яшчэ студэн-

там другога курса ў 1937 годзе Лукас быў прыняты ў Саюз кампазітараў БССР.

Неўзабаве пасля абароны дыплама ў кансерваторыі яму давалося вытрымаць яшчэ адзін сур'ёзны экзамен — быў 1941-ы год. Армія. Сталінградскі фронт, потым артылерыйскае вучылішча. У гэтыя гады ў кампазітара нарадзілася задума оперы «Кастусь Каліноўскі». Дэмабілізаваны па хваробе, Д. Лукас пачынае работу над новым творам. Усё, чым жыў у тыя дні народ, знайшло адлюстраванне ў музыцы. Пачуццём глыбокага патрыятызму прасякнута опера. Палымяна гучыць арія Каліноўскага: «Вось яна ляжыць перад мной, мая вялікая Радзіма». Героём оперы стаў не толькі сам Каліноўскі, але і народ, сяляне, якія паўсталі супраць сваіх прыгнатыльнікаў.

Дзмітрый Лукас першым з беларускіх кампазітараў звярнуўся да гістарычнай тэмы ў оперы. Як і ўсіх першаадкрывальнікаў, яго чакала нямаля цяжкасцей. І тым больш радасным быў поспех.

У творчасці Д. Лукаса прадстаўлены розныя тэмы і жанры. Ён піша для сімфанічнага і народнага аркестраў, інструментальных твораў. Але галоўнае месца займае вакальная музыка. Дзмітрый Аляксандравіч — аўтар мноства песень і рамансаў. У іх — наш сённяшні дзень, тое, чым жыве рэспубліка, яе працоўныя будні. Гэта «Песня будаўнікоў Нафтаграда», «Песня пра Мінскі трактарны», «Песня пра Полацк» і многія іншыя.

Цыкавыя вакальныя цыклы кампазітара. Яго рамансы на словы Лесі Українкі, аб'яднаныя ў цыкл «Мелодыі», вызначаюцца эмацыянальнасцю, напеўнасцю. Удаля другі вакальны цыкл — «Поры года», які ўключае чатыры фартэп'янавыя прэлюды і 19 рамансаў.

Заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Дзмітрый Лукас працуе з пачынаючымі і самадзейнымі кампазітарамі, апрацоўвае іх песні. Ён шмат ездзіць па рэспубліцы, шэфствуе над самадзейнымі калектывамі будоўляў і калгасаў. Там, у гуршчыні жыцця, нараджаюцца яго творы. Гэта відаць нават па іх назвах: «Песня нарачанскіх рыбакоў», «Песня камуністычных брыгад Полацкага нафтабуда», «Песня рассветаўцаў». Іх спяваюць людзі, пра якіх і для якіх яны напісаны. А ў гэтым шчасце кампазітара.

Г. ЛЕБЕДЗЕВА.

НОВАЯ ЭКСПАЗІЦЫЯ ВЫСТАЎКІ

У Мінску на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі БССР працуе новая экспазіцыя выстаўкі кніг. На спецыяльных стэндах выдавецтвы рэспублікі дэманструюць звыш 600 кніг, брашур, альбомаў, часопісаў і іншай друкаванай прадукцыі.

Экспазіцыю адкрывае раздзел «Свято ленинскага вучэння», дзе шырока прадстаўлены творы Уладзіміра Ільіча Леніна, работы пра яго жыццё і дзейнасць, кнігі К. Маркса, Ф. Энгельса, Н. Крупскай і шэраг іншых выданняў.

У другім раздзеле «Слаўныя старонкі гісторыі» экспануецца 50 кніг і брашур аб аднаўленчым перыядзе і даваенных пяцігодках, пра Брэсцкую крэпасць-герой, Чырвоную Гвардыю Беларусі.

Багатыя і раздзелы мастацкай, навукова-тэхнічнай і навучальнай літаратуры. Тут можна азнаёміцца з экспазіцыяй, прысвечанай буйнейшаму ў рэспубліцы выдавецтву «Беларусь», якому ў студзені гэтага года споўнілася 50 гадоў.

Мінчане і госці сталіцы, пачынаючы на выстаўцы, даведваюцца, што цяпер у БССР дзейнічае 7 кніжных і 2 газетна-наспісных выдавецтваў, 130 паліграфічных прадпрыемстваў. У 1970 годзе ў рэспубліцы выдадзена 2 174 назвы кніг і брашур агульным тыражом звыш 25 мільёнаў экзэмпляраў. Толькі Мінскі паліграфічны камбінат імя Я. Коласа за адны суткі выпускае ў сярэднім 200 тысяч кніг і брашур. За гады Савецкай улады ў Беларусі выдадзена 525 мільёнаў кніг.

У рэспубліцы выходзіць 175 газет з гадавым тыражом 665 125 тысяч экзэмпляраў, 102 часопісы і выданні часопіснага тыпу з гадавым тыражом 257 020 тысяч экзэмпляраў. Есць 478 кніжных магазінаў, 1 242 кіёскі. У 1970 годзе насельніцтву рэспублікі прададзена друкаванай прадукцыі на 20 269 тысяч рублёў.

На выстаўцы прадстаўлена кніжная графіка. Побач з творамі вядомых майстроў Г. Паплаўскага, М. Гуціева, А. Кашкурэвіча, Н. Паплаўскай — ілюстрацыі і гравюры маладых беларускіх мастакоў Е. Лось, В. Шаранговіча, І. Андрыйянава і іншых.

П. ПАЖОГА,
старшы інспектар Дзяржкамітэта Савета Міністраў БССР па друку.

«ПА ШЧАСЦЕ, ПА СОНЦА...»

Творчы калектыв Беларусі каля тэлебачання падтрытваў і паказаў спектакль «Па шчасце, па сонца...». Гэта спроба даць экраннае жыццё вершаванаму слову Янкі Купалы. Паспехі, аўтары разгарнулі ў спектаклі толькі першыя старонкі пазіі выдатнага песняра: паказана цяжкае жыццё беларускага працоўнага ў перадрэвалюцыйны час. З багатай спадчыны выбрана самае яркае, здольнае набыць гучанне разам з паказам жывога вы-

канаўцы. Атрымалася новая па жанры перадача пазычнага тэатра, якую з цікавасцю сустрэлі шматлікія гледачы. Спектакль у пэўнай ступені эксперыментальны, магчыма, у нечым спрэчны. Задача перадаўтарамі стаяла вельмі складаная — амаль без каментарыяў даследчага характару наблізіць да аўдыторыі купалаўскае слова, зацікавіць і тым, што ў гэты час паказваецца на экране, і тым, што гучыць, каб адно не замянала другому. Калектыву,

які працаваў над пастаюнкай, меў на мэце даць адчуць гледачам, што прадрыктаваная рэальным жыццём, высокамастацкая пазіія Янкі Купалы давала ўсе падставы А. Луначарскаму сцвярджаць: «Бацькам новай беларускай літаратуры, якога беларусы невыпадкова параўноўваюць з Шайчэнкам і па сутнасці яго пазіі, і, па той ролі, якую ён адыгрывае ў іх роднай літаратуры, з'яўляецца, безумоўна, Янка Купала».

НАВУКОВАЯ БЕЛАРУСКАЯ КНІГА У ПОЛЬШЧЫ

У Варшаве ва ўзорнай бібліятэцы Цэнтра паширэння навуковых выданняў Польскай акадэміі навук адбылася выстаўка кніг двух савецкіх выдавецтваў. Беларускую акадэмію навук прадстаўляла выдавецтва «Навука і тэхніка», Украінскую — «Навукова думка». На ўрачыстым адкрыцці прысутнічаў пасол Савецкага Саюза ў Польшчы Станіслаў Пілатовіч, які падзякаваў за арганізацыю выстаўкі.

БАЦЬКОЎСКІ ПАРОГ

Словы І. СКУРКО

Музыка І. ЛУЧАНКА

З маленства, як неба,
бясхмарнага,
Дзе першае слова і крок,
Над снамі ўладарыць і марамі
Бацькоўскі парог. [2 р.]
Ваеннай часінаю горкаю
На кожнай з нялёгкіх дарог
Свяціць ты нягаснучай зоркаю,
Бацькоўскі парог. [2 р.]

І з цёплай пяшчотай
бацькоўскаю
Пасля ліхалецця, трывог,
Сустрэў ты сыноў і дачок сваіх,
Бацькоўскі парог. [2 р.]
З маленства, як неба,
бясхмарнага,
Дзе першае слова і крок,
Над снамі ўладарыць і марамі
Бацькоўскі парог. [2 р.]

МЕРНА, 3 ПАЧУЦЦЕМ

У КОЛАСАВЫХ МЯСЦІНАХ

У чалавека ёсць унутраная патрэба зноў і зноў бачыць дарагі сэрцу мясціны. Вось і я ў трэці раз еду ў Пінкавічы, у школу, дзе два з паловай гады настаўнічаў Якуб Колас. Першы раз я быў там у 1952 годзе. Выступаў з Коласавай «Рыбаковай хатай» напярэдадні сямідзесяцігадовага юбілею паэта.

Вярнуўшыся ў Мінск, я падзяліўся ўражаннямі з Канстанцінам Міхайлавічам, перадаў яму прывітанні ад старых жыхароў вёскі, якія з любоўю і пашанай успамінаюць свайго былога настаўніка. Якуб Колас ведаў, што школьнае памяшканне, у якім ён жыў і настаўнічаў, захавалася, і спытаў у мяне, ці стаіць яшчэ пад вокнамі яго былога пакойчыка іграшка-дзічка, што некалі ён сам пасадзіў. На жаль, тады я нічога не мог адказаць. Але пытанні Канстанціна Міхайлавіча не забыў і праз восем гадоў, зноў прыехаўшы ў Пінск, вырашыў пацікавіцца лёсам гэтай іграшкі.

Хораша было ісці пехатою ў Пінкавічы па прасохлай вясновай дарозе. Калі жыў тут Колас, вёскі Вішэвічы і Альбрэхтава, што стаяць на шляху

з Пінска да Пінкавіч, уяўлялі сабой невялічкія паселішчы. А цяпер ішла суцэльная лінія дароў, і ўжо нельга было ўгадаць, дзе канчалася ўскраіна Пінска і пачыналася адна, а за ёй другая вёска. Па дарозе курсіраваў аўтобус. Але хацелася прайсці па шляху, па якім некалі хадзіў малады настаўнік Кастусь Міцкевіч. У садзе старой школы я ўбачыў, урэшце, тую Коласаву іграшку-дзічку, цяпер магутнае дрэва з тоўстым камлём і густой кронай. Пад ім яшчэ стаяла струхлелая ад часу лавачка, змайстраваная Канстанцінам Міхайлавічам. Ён любіў сядзець тут.

На будынку новай школы вісела мемарыяльная дошка — дарагое сведчанне любові сялян да колішняга свайго настаўніка. Гэтую дошку вучні і настаўнікі прымацавалі ў той дзень, калі школе было прысвоена імя Якуба Коласа.

Тады ж і вырашылі стварыць філіял музея вялікага паэта. Пра гэта даведваюцца дырэктар музея Якуба Коласа ў Мінску Даніла Міцкевіч (сын паэта, заслужаны дзеяч культуры БССР) і паслаў вучням у падарунак некалькі пасылак з фатаграфіямі і іншымі матэрыя-

ламі, звязанымі з жыццём і літаратурнай дзейнасцю паэта. Атрымалася неблагая экспазіцыя.

І вось я ў трэці раз у мілых сэрцу Коласавых мясцінах. Зноў рушу па знаёмай дарозе. Ісці лёгка і радасна. Адцвітаюць дрэвы, пялёсткі срэбным дажджом падаюць на галаву. Кідаюцца ў вочы новыя дамы. Пры самым уваходзе ў вёску Пінкавічы пабудаваны вялікі сучасны магазін, крыху далей сталовая. Усе гэтыя навіны радуюць вока і сэрца. І асабліва дарагое ўражанне — тут святы захоўваюць памяць аб адным з лепшых сыноў Беларусі.

Правёўшы шэраг коласаўскіх вечароў у розных мясцінах Піншчыны, я вяртаўся дадому. Наперадзе шмат кіламетраў дарогі. Хоціць часу падумаць, успомніць.

Перад вачыма паўстаў незабыўны вобраз Канстанціна Міхайлавіча — жывыя дапытлівыя вочы, характэрныя рухі, далікатная манера абыходжання. Успомніліся словы Метэрлінка: «Мёртвыя, якіх помняць, жывуць так, быццам яны і не паміралі».

Аляксей СЛЕСАРЭНКА.

